

**TURUN
YLIOPISTO**

Kaupunkimaisen segregaaation heijastuminen koulusegregaatioon Suomessa

Sosiaalitieteiden
kandidaatintutkielma

Laatija:
Leo Lintunen

30.5.2025
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatin tutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Leo Lintunen

Otsikko: Kaupunkimaisen segregaatian heijastuminen kouluihin Suomessa

Ohjaaja: Tohtoritutkija Sutela Elina

Sivumäärä: 34 sivua

Päivämäärä: 30.5.2025

Tutkielmassani tarkastelen kaupunkimaisen segregaatian kytkeytymistä koulusegregaatioon Suomessa. Tarkastelen ilmiötä integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla, jonka avulla pyrin selvittämään, miten kaupunkimainen segregaatio heijastuu koulusegregaatioon Suomessa sekä mikä on koulusegregaation nykytilanne Suomessa. Tutkielmani teoriaosuudessa esittelen tutkimusaiheeni ja -kysymysteni kannalta keskeistä kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta, joiden avulla ilmiötä on pyritty selittämään. Lisäksi rakennan teoreettisen viitekehýkseni sosiaalitieteellisistä teorioista, kuten Wacquantin territoriaalisesta stigmasta, Bourdieun pääomateoriasta ja Harveyn urbanisaatio teoriasta. Näiden teorioiden avulla voidaan ymmärtää kansainvälisten artikkelien löydöksiä. Yhdessä kansainvälisten artikkeleiden tulokset ja teorit tarjoavat riittävän katteen tarkastelemaan Suomessa toteutettuja tutkimuksia.

Tutkielman analyysiosiossa tarkastelen Suomen koulusegregaatiota ja erityisesti kaupunkimaisen segregaatian mahdollista roolia koulusegregaation taustalla. Tutkielmani havaintojen perusteella voidaan todeta, että kaupunkimainen segregaatio ja segregoituneiden alueiden leimaautuminen ovat yhteydessä koulusegregaatioon Suomessa. Tutkielmani keskeiset tulokset kuitenkin osoittivat, että suomalainen hyvinvointivaltio ja erityisesti sen harjoittama koulutuspolitiikka suojaavat kouluja kaupunkimaisen segregaatian vaikutuksilta. Erityisen merkittävä tekijä segregaatian torjumiseksi on ollut niin sanottu positiivinen erityiskohtelu, jossa haastavana mielletyn oppilaspuhjan omaavat koulut saavat erityisrahoitusta, jolla voidaan mahdollistaa esimerkiksi tarvittava lisäopetus. Tällä pyritään takaamaan riittävät resurssit kouluympäristöihin, jotta mahdollisia asuinalueen tuottamia hyvinvointieroja voidaan tasata. Positiivisen erityiskohtelun politiikalla voidaan taata esimerkiksi vieraskielisten oppilaiden tasa-arvoiset mahdollisuudet menestyä koulutuksessa.

Suomessa koulusegregaatio on siten kasvanut maltillisesti, eikä kaupunkimainen segregaatio ja kouluvalinta ole merkittävästi kasvattanut eroja kansainvälisiin trendeihin verrattuna. Vaikka vanhempien on havaittu heijastavan asuinalueesta muodostettuja negatiivisia mielikuvia kouluihin ja harjoittavan kouluvalintaa, on suomalainen hyvinvointivaltio onnistunut tasoittamaan ja hillitsemään tätä kehityskulkua.

Avainsanat: koulusegregaatio, kaupunkimainen segregaatio, naapurustovaikutukset, kouluvalinta

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Segregaation erilaiset ilmenemismuodot ja niiden selitykset	6
2.1. Kaupunkimaisen segregaation ja koulusegregaation määrittely	7
2.3. Segregaation selitysmallit kansainvälisessä kirjallisuudessa	9
2.3.1. Rakenteelliset selitysmallit	9
2.3.2. Naapurustovaikutukset	10
2.3.3. Institutionaaliset selitysmallit	12
2.4. Suomalaisen koulutusjärjestelmän ominaispiirteet	13
3. Koulusegregaation tarkastelu Suomessa	15
4. Tutkimusasetelma	16
4.1. Tutkimuksen kulku	16
4.2. Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset	16
4.3. Aineisto	17
4.4. Tutkimusmenetelmät	19
5. Kaupunkimaisen segregaation vaikutukset koulusegregaation taustalla	20
5.1. Alueellisen segregaation heijastuminen koulusegregaatioon	20
5.2. White Flight ja keskiluokan välttely	20
5.3. Segregaatio ja naapurustovaikutukset	22
5.4. Positiivinen erityiskohtelu ja resurssoinnin vaikutukset	23
6. Johtopäätökset	26
5. Lähdeluettelo	28

1. Johdanto

Tutkielmassani tarkastelen koulusegregaatiota ja sitä, miten kaupunkimainen segregatio kytkeytyy tähän ilmiöön Suomessa. 2020-luvulla segregatio on noussut keskeiseksi puheenaiheeksi mediassa, ja koulusegregaation osalta huolta on kohdistunut erityisesti Suomen laskeviin Pisa-tuloksiin. Lähiaikoina huolen kyseisestä aiheesta on ilmaissut esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeri Anders Adlercreutz Helsingin Sanomien haastattelussa. Adlercreutz on kiinnittänyt huomiota erityisesti maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistuloksiin. Helsingin Sanomien artikkelissa mainitaankin, että maahanmuuttajataustaisten oppilaiden suuri määrä heikentää maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimistuloksia. Vuoden 2022 Pisa-tulosten mukaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden oppimiserot selittyvät eroissa kielitaidossa ja sosioekonomisessa asemassa. Opetusministeri Adlercreutzin mukaan niin sanottu kouluvalinta voi kiihdyttää tätä kehityskulkua entisestään. (Helsingin Sanomat 2024.)

Mediassa käytävä koulusegregaatiokeskustelu keskittyykin yleensä kouluvalintaan koulusegregaation taustalla vaikuttavana mekanismina ja sitä selittävänä tekijänä. Kouluvalinnalla tarkoitetaan lapsiperheiden mahdollisuutta valita jokin toinen koulu lähikoulun sijaan. Kouluvalinnan mahdollisuus tuli voimaan Suomessa 1990-luvulla (Sirniö 2017). Kouluvalinta kytkeytyy vahvasti painotettuun opetukseen eli koulujen tiettyjen aineiden lisäopetukseen. Painotetun opetuksen rooli Suomen koulutusjärjestelmässä on myös herättänyt paljon keskustelua (esim. Labore 2023). Kouluvalinnalla ja painotetulla opetuksella onkin merkittävä rooli sekä kaupunkimaisessa segregaatiossa että koulusegregaatiossa. Pysin tutkielmassani havaitsemaan muita mahdollisia kaupunkimaisen segregatian tekijöitä, jotka vaikuttavat koulujen segregatiokehitykseen, ja jotka eivät välttämättä näyntyä mediassa yhtä aktiivisesti.

Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt peruskoulujen segregatian taustalla vaikuttaviksi tekijöiksi painotetun opetuksen lisäksi koulujen vaikutukset muuttopäätöksiin, alueellisen eriytymisen sekä oppilaspohjan eriytymisen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024). Kaikki edellä mainitut tekijät ovat yhteydessä myös kaupunkimaiseen segregatioon ja asuinalueiden eriarvoistumiseen. Vaikka kaupunkimaisen segregatian yhteyttä koulusegregatioon on tutkittu myös aiemmissa tutkimuksissa, niin ovat ne keskittyneet

pääasiassa tiettyihin kaupunkimaisen segregaatian ja koulusegregaatian yhtymäkohtiin. Tutkielmassani pyrin integroivan kirjallisuuskatsauksen avulla muodostamaan kattavan kokonaiskuvan ja käsityksen siitä, miten kaupunkimainen segregatio kytkeytyy koulusegregaatioon ja mitkä tekijät sen taustalla vaikuttavat. Tutkielmani mahdollistaa kahden ilmiön yhteyden syvällisemmän ymmärtämisen. Lisäksi tavoitteenani on löytää mekanismeja, joiden avulla asuinalueiden segregaatian vaikutuksia koulusegregaatioon saataisiin minimoitua.

2. Segregaation erilaiset ilmenemismuodot ja niiden selitykset

Tutkielmani tarkastelee kaupunkimaisen segregaaation kehitystä ja sitä, miten tämä heijastuu koulusegregaatioon. Lähestyn aihetta tarkastelemalla sitä, miten kaupunkimaisen segregaaation kehityslinjat ovat vaikuttaneet suomalaisiin kouluihin ja niiden segregaatioon. Ilmiön onnistunut tarkastelu vaatii aiheen keskeisten käsitteiden määrittelyä. Koulusegregaation kannalta näitä käsitteitä ovat esimerkiksi segregatio, kaupunkimainen segregatio, naapurustovaikutukset ja kouluvalinta. Näiden käsitteiden avaaminen on aiheen ymmärtämisen ja onnistuneen analyysin kannalta keskeistä. Käyn tässä tutkielman osassa myös läpi kansainvälisiä koulusegregaatiotutkimuksia ja sitä, miten ne ovat pyrkineet selittämään kouluissa ilmenevää segregatiokehitystä. Pyrin tunnistamaan kansainvälisessä tutkimuksessa esiintyviä ilmiöitä ja näille tarjottuja selitysmalleja. Tämä mahdollistaa tutkielman analyysiosiossa mahdollisten yhtäläisyyksien havaitsemisen teoreettisen viitekehyksen tarjoamien selitysmallien ja suomalaisessa koulutusjärjestelmässä esiintyvän segregaaation välillä. Myös analyysiosiossa toteutettava Suomen segregatiokehityksen hahmottelu ja sen ymmärtäminen helpottuvat tämän myötä.

Suomessa segregatio on ollut historiallisesti hyvin maltillista. Tähän on vaikuttanut esimerkiksi Suomen status hyvinvointivaltiona ja Suomen harjoittama sosiaalipolitiikka. Segregatio onkin ilmiönä osittain ristiriidassa Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomallin kanssa (Rosengren, Rasinkangas & Ruonavaara 2023). Pohjoismaista hyvinvointivaltiomallia voidaan luonnehtia valtion suuren roolin, kattavan universaalien sosiaalipolitiikan ja suurien BKT:n sosiaalimenojen kautta (Ervasti 2023). Toisin sanoen Pohjoismaisen hyvinvointivaltiomalli uskoo valtion toimivan ensisijaisena hyvinvoinnin tuottajana markkinoiden sijaan. Segregatio voidaan nähdä myös tuloerojen ja niitä seuraavien varallisuuserojen seurauksena. Suomessa hyvinvointivaltio pyrkii torjumaan mittavia tuloeroja progressiivisella verotuksella (Nieminen 2024).

Suomessa hyvinvointivaltion kehitykseen on vaikuttanut erityisesti yhteiskuntapoliitikko Pekka Kuusi. Kuusi näki sosiaalipolitiikan Keynesiläisen talouspolitiikan muotona, jossa sosiaalipolitiikka ja hyvinvointivaltio tukevat talouskasvua. Suomessa hyvinvointivaltion kehityskauden voidaankin katsoa kattavan ajanjakson 1960-luvulta 1980-luvulle (Ervasti 2025). 1990-luvulle tultaessa tuloerot olivat tasaisia ja segregatio oli hyvin maltillista.

Vaikka tuloerot kasvoivat laman aikana (Tilastokeskus 2024), niin suojaosi progressiivinen verotus ja tulojen uudelleenjakoa työttömyyden aiheuttamalta köyhyydeltä (Nieminen 2024). Tulonjaosta huolimatta tuloerot ja eriarvoisuus kasvoivat nopeasti 90-luvun puolivälistä 2000-luvulle. Tähän vaikutti esimerkiksi tuotantotekijöiden ja pääoman epätasainen jakautuminen laman aikana (Nieminen 2024). Tämän kehityskulun voi havaita myös tarkastelemalla Gini-kerrointa. Gini-kerroin on yleinen tuloeroja kuvaava mittari, joka voi saada arvoja asteikolla 0–1. Arvon ollessa 1 suurituloisin saa kaikki tulot, kun taas arvon ollessa 0 kaikkien tulot ovat jakautuneet tasaisesti. (Tilastokeskus.) Vuonna 1994 Gini-kerroin oli Suomessa 0.20, kun taas vuonna 2000 vastaava luku oli 0.27 (Nieminen 2024). 1990-luvun lamaa seuranneena aikana Suomi koki myös työelämärakenteen muutoksen. Työpaikoista tuli yhä teknologiapainotteisempia ja ne suosivat eniten korkeakoulutettuja ja kaupunkialueilla asuvia (Kortteinen & Vattovaara 2015).

Toinen merkittävä tekijä, joka on vaikuttanut segregaaation kehitykseen suomalaisessa yhteiskunnassa, on maahanmuuton lisääntyminen ja väestön muuttuminen heterogeenisemmäksi. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, Suomessa maahanmuutto oli pitkään muuttotappiollista eli maasta muutettiin useammin kuin maahan muutettiin. Suomen maahanmuutto kuitenkin muuttui nettopositiiviseksi 2000-luvulla (Tilastokeskus 2010). Tähän vaikuttivat monet tekijät kuten Neuvostoliiton ja Jugoslavian hajoaminen, Irakin sota, sekä Suomen EU-jäsenyys. Kansainvälisen segregaatiotutkimuksen piirissä etniset tekijät nähdään yhtenä segregaaation mittausmuotona.

2.1. Kaupunkimaisen segregaaation ja koulusegregaaation määrittely

Segregatio on moninainen ilmiö eikä siihen ole yhtä selitystä. Keskityn tutkielmassani erityisesti kaupunkimaiseen segregatioon ja koulusegregatioon. Tästä syystä valitsin segregaaation määrittelytavaksi Dadashpoorin ja Kesharvarzin (2024) metasynteetin tuottaman kaupunginomaisen segregaaation määritelmän. He huomioivat tutkimuksessaan segregatio-termin moniulotteisuuden ja tämän tuottaman ongelmallisuuden. Kyseinen määritelmä vastaa kuitenkin hyvin segregatio-termin monimutkaisuuteen, sillä se toteutettiin metasynteetinä, jossa yhdisteltiin aiempia löydöksiä segregaaation määrittelemiseksi. Tutkimus on myös hyvin tuore, sillä se on toteutettu vuonna 2024. Tämä on tärkeä tekijä, sillä tutkimuksen uutuus mahdollistaa myös mahdollisimman kattavan segregaatiotutkimuksen käsittelyn

metasynteessissä. Tutkimuksen lähtökohtana on, että kaupunginomainen segregaatio on moniulotteinen ilmiö, josta ei ole tällä hetkellä yksimielisyyttä. Näin ollen kaupunginomainen segregaatio määritellään moniulotteiseksi rakenteellisspatiaaliseksi ongelmaksi. Tämän määritelmän mukaan segregaatio voidaan ymmärtää kahden eri ulottuvuuden (spatiaalisen ja rakenteellisen) kautta. (Dadaspoor & Kesharvarz 2024.) Näiden ulottuvuuksien yhdistäminen antaa puolestaan kokonaisvaltaisen ja kattavan kuvauksen kaupunginomaisesta segregaatista. Segregaation spatiaalinen ulottuvuus viittaa maantieteellisiin tekijöihin kuten siihen, miten kaksi ihmisryhmää ovat jakautuneet maantieteellisen alueen sisällä. Rakenteellinen ulottuvuus viittaa puolestaan ei-alueellisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat segregatioon. Esimerkki tällaisesta tekijästä on etnisten vähemmistöjen epätasa-arvoiset mahdollisuudet. (Dadashpoor & Kesharvarz 2024).

Toinen tutkielmani kannalta keskeinen segregaatian muoto on koulusegregaatio, joka on yleisen segregaatian tavoin moniulotteinen ilmiö. Se voidaan osittain myös nähdä kaupunginomaisen segregaatian seurauksena (esimerkiksi Bernelius 2021). Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelevät koulusegregaatian koulujen oppilaspohjien eriytymiseksi ja oppilaiden sijoittumiseksi eri kouluihin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2024). Cordini (2019) on puolestaan esittänyt, että koulusegregaatian hahmottaminen yksiulotteisena ongelmana, joka voitaisiin ratkaista yksittäisellä politiikkatoimella, johtaa huonoihin lopputulemiin. Mikäli koulusegregaatiota yritetään torjua pelkillä koulutuspoliittisilla muutoksilla niin, että sen taustalla vaikuttavat asuntopoliittiset tekijät jätetään huomiotta, voi segregaatio kiihtyä entisestään tehdyistä toimista huolimatta. Tämän takia segregaatian monimuotoisuuden hahmottaminen on myös erittäin tärkeää koulujen segregaatiota tarkasteltaessa. (Cordini 2019.) Segregoituneita kouluja hahmotellaan usein myös samalla tavalla kuin segregoituneita asuinalueita. Niitä määrittelee usein heikko saavutustaso, suuri määrä heikossa asemassa olevia oppilaita sekä korkea syrjäytymisen taso. Tämän takia segregoituneet koulut nähdään usein heikon suoritustason ja sosiaalisesti eristäytyneen koulun synonyymina. (Cordini 2019.) Tämä määritelmä osoittaa myös sen, kuinka läheisiä ilmiöitä koulusegregaatio ja kaupunkimainen segregaatio ovat. Molempia määrittelee syrjäytyneisyys ja huono-osaisuuden kasautuminen tietyille alueille. (Cordini 2019.)

2.3. Segregaation selitysmallit kansainvälisessä kirjallisuudessa

Segregaation monimuotoisen luonteen vuoksi on sille annettu paljon erilaisia selitysmalleja kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa. Kaupunkimaista segregaatiota selitetään usein kouluvalinnan, naapurustovaikutusten, institutionaalisten sekä rakenteellisten tekijöiden kautta. Pohdin myös sitä, minkä teoreettisen selitysmallin kautta näitä ilmiöitä voisi ymmärtää. Tämä auttaa hahmottamaan koulusegregaation paikkaa segregaatiotutkimuksessa ja antaa tarvittavan teoreettisen viitekehyksen tutkielman analyysivaihetta varten.

2.3.1. Rakenteelliset selitysmallit

Rakenteelliset tekijät kuten asuntopolitiikka ovat vaikuttaneet vahvasti kaupunkimaiseen segregaatioon. Nämä kehityskulut ovat myös vaikuttaneet koulujen segregaatiokehitykseen, sillä koulut eivät ole irrallisia kaupunkien kehityskuluista. Erityisesti huono-osaisuuden kasautuminen tietyille alueille voi johtaa asuinalueen koulujen laadun heikkenemiseen ja näin asuinalueiden asukkaiden heikompiin oppimistuloksiin. Esimerkiksi Holme ym. (2020) tarkastelivat sitä, miten tuettu asuminen (engl. Subsidized housing) on yhteydessä koulujen taloudelliseen ja etniseen syrjäytymiseen. Heidän löydöstensä mukaan tuetun asumisen asunnot sijaitsevat pääasiallisesti sekä etnisesti että taloudellisesti syrjäytyneillä alueilla, joka puolestaan vahvistaa asuinalueiden etnistä sekä taloudellista segregaatiota. Tämä vaikuttaa myös oppimistuloksiin, sillä sekä matala sosioekonominen asema että suuri vieraskielinen oppilas pohja on yhdistetty huonompiin oppimistuloksiin (esim. Bernelius, Huilla & Lobato 2021).

Myös rahoituksen puute voidaan nähdä yhtenä segregaatiota tuottavana tekijänä niin kaupunkien kuin koulujen konteksteissa. On esimerkiksi esitetty, että alueen heikko rahoitus ja palveluiden laadun heikkeneminen johtaa asuinalueen hyväosaisen väestön poismuuttoon. Seurauksena voi olla alueen asuntojen hintojen lasku, mikä johtaa siihen, että alueelle hakeutuu ensisijaisesti henkilöitä, joilla on rajoitetut mahdollisuudet asuinpaikan valintaan. Tämä prosessi johtaa edelleen huono-osaisuuden kasautumiseen. (Slater 2013.) Näin ollen myös gentrifikaatio eli asuinalueiden keskiluokkaistuminen voidaan nähdä segregaatiota kiihdyttävänä tekijänä, sillä ilman täysin keskiluokkaisia alueita ei olisi myöskään huono-

osaisia alueita (Slater 2013). Sosiologiassa David Harvey on tarkastellut urbanisaatioteoriassaan sekä kaupungistumista että gentrifikaatiota kriittisesti. Esimerkiksi teoksessa *Rebel Cities* (2012) Harvey kuvailee kaupungistumisen ja kapitalismin suhdetta toisistaan riippuvaiseksi. Tässä suhteessa kaupungistuminen mahdollistaa kapitalismin pääoman uudelleen sijoittamisen ja idean jatkuvasta kasvusta. Kapitalismin tuotot puolestaan mahdollistavat kaupunkien synnyn ja niiden toiminnan. (Harvey 2012.) Teoksessaan Harvey käsittää myös gentrifikaation tämän keskinäisen riippuvuussuhteen kautta, jossa kaupunkien rakennusreformit toteutetaan yritysten ja keskiluokan intressejä sekä talouskasvua ajatellen. Tämä johtaa kohtuuhintaisen asumisen vähenemiseen ja sen keskittymiseen tietyille alueille, joka puolestaan johtaa kaupunkialueen segregaaation syvenemiseen.

2.3.2. Naapurustovaikutukset

Kaupunkimaisen segregaaation syventymisen on esitetty olevan haitallista naapurustovaikutuksien takia. Naapurustovaikutukset kuvastavat sitä, miten asuinalueiden ympäristö vaikuttaa yksilöön. Tarkastelen tutkielmassani naapurustovaikutuksia kuten ne on esitetty Junnilaisen (2019) teoksessa ”Lähiökylä”. Junnilainen käsittelee teoksessaan naapurustovaikutuksia teoriana, joka on kehittynyt kaupunkitutkimuksen Chicagolaisen koulukunnan kaupunkien segregaaation selitysmalleista. Kyseisessä selitysmallissa naapurustovaikutuksia on selitetty kahden eri selitysmallin kautta. Nämä kaksi selitysmallia ovat

1. Sosiaalinen epäjärjestys (engl. Social disorganization) ja
2. Sosiaalinen eriytyneisyys (engl. Social isolation)

Sosiaalisen epäjärjestyksen selitysmallin mukaan huono-osaiset asuinalueet kärsivät suuremmista rikollisuustilastoista muihin kaupungin osiin verrattuna, sillä niistä puuttui tarvittava sosiaalinen kontrolli. Sosiaalisen kontrollin puutetta teoriassa selittää puolestaan vahvojen instituutioiden puuttuminen. Näkemykselle keskeistä on ajatus, jonka mukaan alueen köyhyys luo epäjärjestyksiä ja tällä epäjärjestyksellä voidaan puolestaan selittää asuinalueella asuvien henkilöiden elämän lopputulemia kuten koulutuspolkuja ja rikollisuustaustaa. (Junnilainen 2019.)

Sosiaalisen eriytyneisyys sai puolestaan alkunsa Wilsonin (1987) teoksesta *Truly disadvantaged* (ks. Junnilainen 2019). Teoksessaan Wilson esittää, että asuinalueen köyhtyminen sekä keski- ja hyvätuloisten ihmisen poismuutto asuinalueelta selittää asuinalueen haitallisia vaikutuksia, kuten heikkoa koulumenestystä. Näkemystä on kuitenkin kritisoitu siitä, ettei se huomioi asuinalueen lisäksi työpaikan verkostojen vaikutuksia. Suuri osa huono-osaisten asuinalueiden asukkaista on töissä käyvää väestöä ja tätä kautta heillä on pääsy niin sanottuihin keskiluokkaisiin verkostoihin. Naapurustovaikutuksia on kuitenkin myös kritisoitu laajemmin sen liian keskiluokkaa normalisoivista näkemyksistä. Teoriassa keskiluokkaisuus nähdään vahvasti ihmisyyden normaalitilana yhteiskunnassa. Näkemyksen mukaan kaikki toiminta, joka ei noudata tätä kaavaa on poikkeavaa, jota tulisi tarkastella ja perustella. (Junnilainen 2019.)

Toinen keskeinen sosiologinen teoria, jonka avulla voi ymmärtää naapurustovaikutuksia, on Wacquantin territoriaalinen stigma. Wacquantin näkemyksen mukaan jokaisessa kehittyneessä maassa on asuinalueita, joita leimaa köyhyyden lisäksi myös kulttuuriset mielikuvat. Tämä on monella tavalla ongelmallista. Näkemykset ja käsitykset asuinalueen epäkelvyydestä voivat myös heijastua julkiseen päätöksentekoon Wacquant (2007). Mikäli asuinalue nähdään epäkelvollisena, voidaan siihen kohdistettavat sijoitukset nähdä turhina. Tällä voi puolestaan olla segregatiota kiihdyttäviä vaikutuksia.

Naapurustovaikutukset ovat keskeinen tekijä koulusegregaation taustalla. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että koulun sosioekonomisen koostumuksen on todettu olevan yksi merkittävimmistä koulumenestystä ennakoivista tekijöistä (Benito ym. 2014). Tästä syystä tutkimustietoa naapurustovaikutusten vaikutuksesta kouluvalintaan on myös tuotettu suhteellisen paljon. Esimerkiksi Chetty ym. (2016) toteuttivat tutkimuksen, jossa lapsiperheet jaettiin kolmeen eri ryhmään, joista ensimmäiselle ryhmälle tarjottiin asumistukikupponki, joka tuli käyttää parempaan asuinalueeseen muuttamiseen. Tämä ryhmä toimi tutkimuksen koeryhmänä. Toinen ryhmä sai asumistukikupongin ilman erityisiä rajoitteita. Kolmas ryhmä ei saanut neuvontaa eikä asumistukikupongia, ja tämä ryhmä toimi kontrolliryhmänä.

Koeryhmään kuuluvat lapset (alle 13-vuotiaat), eli he, jotka muuttivat asumistukikupongin saamisen myötä parempiosaiselle alueelle, nauttivat korkeammista tuloista ja päätyivät todennäköisemmin korkeakouluun (Chetty, Hendren & Katz 2016). Tutkimus kuvastaakin hyvin naapurustovaikutusten tärkeyttä elämänlopputulosten kannalta. Köyhiltä asuinalueilta

poismuuttaneet lapset pärjäisivät nimittäin taloudellisesti ja akateemisesti paremmin kuin köyhyudessa asuvat henkilöt. Näin ollen köyhyudessa asumisella voi olla negatiivisia vaikutuksia elämänlopputulosten kannalta.

2.3.3. Institutionaaliset selitysmallit

Institutionaaliset tekijät ovat merkittäviä koulujen segregaatiota selittäviä tekijöitä. Merkittävimpiä institutionaalisia tekijöitä koulusegregaatioon liittyen ovat standardoidut testit sekä kouluvalinta. Standardoidut testit ovat empiirisesti luotettaviksi todettuja arviointivälineitä, joiden avulla voidaan tarkastella koehenkilön suoriutumista verrattuna suureen koeryhmään (American Psychology Association 2023). Koulujen konteksteissa standardoiduilla testeillä voidaan esimerkiksi mitata oppilaiden suoriutumista eri koulujen välillä ja lopulta arvioida kouluja tämän suoriutumisen mukaan. Yhdysvalloissa standardoitujen testien on todettu olevan yhteydessä kouluvalintaan sekä vahvistavan koulujen etnistä ja sosioekonomista segregaatiota. Tämän on esitetty johtuvan esimerkiksi siitä, että standardoidut testit tekevät koulujen suoriutumisesta ja tasoeroista paljon läpinäkyvämpää. (Knoester & Au 2015.) Tämän läpinäkyvyyden myötä vanhempien on paljon helpompi havaita koulujen tasoerot ja harjoittaa kouluvalintaa tämän pohjalta.

Kouluvalinta onkin yksi merkittävä koulusegregaation taustalla vaikuttava institutionaalinen tekijä. Kouluvalintaa on myös mielekästä tarkastella kansainvälisesti, sillä maiden tarjoamat mahdollisuudet harjoittaa kouluvalintaa poikkeavat toisistaan. Esimerkiksi Perry ym. (2024) ovat tarkastelleet, miten yksityistäminen ja kouluvalinnan helpottaminen ovat vaikuttaneet Kanadan sekä Australian koulusegregaatioon. Molemmat maat omaavat suhteellisen samankaltaiset koulutusjärjestelmät. Esimerkiksi molemmissa valtioissa osavaltiot ovat vastuussa koulutuksen järjestämisestä. Yhtäläisyyksistä huolimatta on maiden välillä myös eroja, sillä esimerkiksi Australian koulutuspolitiikka on hieman Kanadan koulutuspolitiikkaa markkinaliberaalimpaa. Tämä ilmenee siten, että kouluvalintaa harjoitetaan lähikoulun valitsemisen sijasta enemmän Australiassa. Koulutusmarkkinoita avaavia toimia kuten kouluvalintaa on perusteltu niiden oppimistuloksia ja koulutuksellista tasa-arvoa parantavilla vaikutuksilla. Todellisuudessa niillä on kuitenkin oppimistuloksia ja koulutuksellista tasa-arvoa heikentäviä vaikutuksia. Markkinaliberaali koulutuspolitiikka on esimerkiksi johtanut siihen, että heikoimpaan neljännekseen kuuluvien oppilaiden oppimistulokset ovat heikompia

Australiassa kuin vastaavan ryhmän tulokset Kanadassa. Nämä oppimiserot eivät myöskään kompensoidu, kun tarkastellaan parhaimpaan neljännekseen kuuluvien oppilaiden oppimistuloksia, sillä maiden välillä näiden ryhmien erot ovat lähes olemattomat. (Perry, Yoon, Sciffer & Lubienski 2024.) Koulutuksellisten markkinoiden vapauttaminen näyttäisikin olevan yhteydessä huonompiin oppimistuloksiin, vaikka koulutusmarkkinoiden avaamista on perusteltu oppimistulosten parantamisella (Perry ym. 2024).

Sosiologisen teorian näkökulmasta kouluvalintaa voi yrittää ymmärtää esimerkiksi Bourdieun symbolisen väkivallan ja kulttuurisen pääoman uusintamisen teorian kautta. Bourdieu uskoi siihen, että se symbolinen väkivalta ja pedagoginen toiminta (engl. Pedagogic action), jota yhteiskunta päättää harjoittaa, on pääasiassa sellaista, joka hyödyttää yläluokkia (Bourdieu 1990). Bourdieun teoria symbolisesta väkivallasta voikin selittää sitä, miksi yhteiskunnassa harjoitetaan yhä kouluvalintaa, vaikka se näyttäisikin olevan yhteydessä heikompiin oppimistuloksiin. Bourdieulaisen pääomateorian kautta ymmärrettynä kouluvalinta voidaan nähdä kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista pääomaa uusintavana tekijänä ja näin myös yhteiskunnallista eriarvoisuutta vahvistavana mekanismina.

Oppimistuloksia heikentävien vaikutusten lisäksi kouluvalinnan on havaittu olevan yhteydessä myös etnisen segregaaation kiihtymiseen. Koulu- ja kaupunkimaisen segregaaation tutkimuksessa voi usein havaita termin White Flight. Tällä termillä viitattiin alun perin valkoisen väestön muuttoon maahanmuuttajapainotteisilta alueilta (Frey 1979). Koulutuksen kontekstissa termillä on usein viitattu valkoisten keskiluokkaisten perheiden päätöstä siirtyä julkisista kouluista yksityisiin kouluihin (Bankston & Caldas 2000).

2.4. Suomalaisen koulutusjärjestelmän ominaispiirteet

Suomen koulutusjärjestelmää määrittää sen koulutuksellinen tasa-arvo, opettajien korkea osaamistaso ja kaikille yhteinen kansallinen opetussuunnitelma. Kunnat ovat viime kädessä vastuussa koulutuksen järjestämisestä ja siitä, että se vastaa paikallisia tarpeita. Tästä huolimatta Suomessa on kansallinen opetussuunnitelmapohja, jonka vaatimukset kuntien on täytettävä koulutusta järjestettäessä. Tällä pyritään siihen, että jokainen oppilas saa yhtä laadukkaan koulutuksen ja tasa-arvoiset mahdollisuudet. (Opetushallitus.) Suomen tasa-arvoisen koulutuksen pohjalla vaikuttaa myös koulujen julkinen rahoitus. Suurin osa Suomen

kouluista on julkisia ja kuntien omistuksessa. Kunnille annetaan valtion tasolta rahoitusta koulutuksen järjestämiseksi. Kunnat saavat kuitenkin itse päättää, miten hyödyntävät valtiolta saamaansa rahoitusta. Tämä mahdollistaa sen, että rahoituksella pystytään vastaamaan kuntien erityistarpeisiin. (Tuovinen 2010.) Suomen koulutusjärjestelmä poikkeaa muista maista myös opettajakoulutuksen korkeassa laadussa. Jotta opettaja voi toimia täysipäiväisessä virassa, vaaditaan tältä maisterin tutkinto. Opettajan tutkinto on Suomessa hyvin arvostettu ja hakupainotteinen ala, ja tämän myötä opettajiksi on mahdollista valita hyvin suoriutuvia opiskelijoita, joka puolestaan takaa opettajien korkean osaamistason. (Tuovinen 2010.)

Näiden erityisominaisuuksien myötä suomalainen koulutusjärjestelmä kykenee vastamaan niin oppilaiden kuin asuinalueidenkin erityistarpeisiin hyvin. Esimerkiksi tasa-arvoisen oppimisen tukemiseksi Suomessa on harjoitettu positiivista erityiskohtelua. Positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan tiettyyn ryhmään kuuluvien henkilöiden olosuhteiden parantamista erityiskohtelulla (Yhdenvertaisuusvaltuutettu). Koulutuksessa tämä voi tarkoittaa haastavaksi mielletyn oppilaspuolella omaaville kouluille suunnattua lisärahoitusta. Esimerkki tästä toimintatavasta on opetus- ja kulttuuriministeriön ”Oikeus oppia” -kehittämishjelma, joka toteutettiin vuosina 2020–2022. Ohjelmassa oppimisen tueksi myönnettiin 395 miljoonaa euroa, ja tavoitteena oli vahvistaa tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien toteutumista (Opetus ja kulttuuriministeriö 2020 & 2023). Lisäksi opettajien laadukas koulutus vahvistaa heidän kykyään havaita eri oppilaiden oppimishaasteita. Tämä puolestaan mahdollistaa oppimishaasteita omaavien oppilaiden ohjaamisen erityisopetuksen piiriin. (Tuovinen 2010)

3. Koulusegregaation tarkastelu Suomessa

Suomessa koulusegregaatio ja sen tutkimus poikkeavat monella tapaa muiden maiden koulusegregaatiosta. Tähän vaikuttavat erilaiset rakenteelliset ja institutionaaliset tekijät. Tämän kontekstiluvun tarkoituksena on kuvata Suomen koulutuspoliittisen järjestelmän erityispiirteitä, jotka on hyvä huomioida koulusegregaatiota käsittelevää tutkielmaa tehdessä. Koulusegregaation tutkimusta kandidaatin tutkinnon tasoisessa tutkielmassa haasta erityisesti se, ettei suomalaisten koulujen tasoeroja kuvaavia tutkimuksia toteuteta. Myöskään tietoja, jotka voisivat viitata koulujen välisiin tasoeroihin, ei julkaista. Nämä tekijät ovat yhteydessä Suomen koulutuspoliittiseen tavoitteeseen tasa-arvoisesta koulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön vuoden 2021 koulutuspoliittisessa selonteossa mainitaan koulutuksellinen tasa-arvo yhtenä tavoitteena (Valtionneuvosto 2021). Koulujen välisiä testejä, jotka voisi viitata tasoeroihin, ei myöskään toteuteta. Tämä johtuu siitä, että se voisi johtaa kiihtyneeseen koulushoppailuun. (Harjunen, Kortelainen & Saarimaa 2018.) Vaikka tasoeroihin viittaavia tietoja ei ole saatavilla julkisesti, voidaan niitä silti hyödyntää tutkimuksissa (Harjunen ym. 2018). Näin ollen en kykene tutkielmassani tarkastelemaan koulujen tasoeroja suoraan. Olen sen sijaan riippuvainen aiempien vertaisarvioitujen tutkimusten havainnoista ja niiden tuloksista.

Suomalainen koulutusjärjestelmä eroaa myös luonteeltaan monien muiden maiden koulutusjärjestelmistä. Vaikka Suomessakin harjoitetaan kouluvalintaa, ei se ole samalla tasolla kuin markkinaliberaalimmissa valtioissa kuten Yhdysvalloissa tai Australiassa. Suomessa kouluvalintaa harjoitetaan pääasiassa hakeutumalla kouluihin, jotka tarjoavat joko tietyn aineen painotettua opetusta tai ylimääräisen kielen opetusta (Kosunen, Bernelius, Seppänen & Porkka 2020). Suomessa ei myöskään ole juurikaan eroja yksityisten ja julkisten koulujen välillä. Tämän taustalla vaikuttaa myös useat institutionaaliset ja lainsäädännölliset tekijät. Suomessa yksityiset koulut eivät nimittäin saa tehdä voittoa (Nieminen 2024).

4. Tutkimusasetelma

4.1. Tutkimuksen kulku

Tässä osiossa esittelen tutkielmani tutkimuskysymykset sekä aineiston ja tutkimusmenetelmän, joiden avulla pyrin vastaamaan näihin kysymyksiin. Aloitan osion määrittelemällä tavoitteet, joihin tutkielmani pyrkii. Tavoitteiden määrittelyn jälkeen esittelen tutkimuskysymykset, joiden avulla pyrin saavuttamaan aiemmin edellä esitetyt tavoitteet. Lopuksi esittelen tutkielmassani hyödynnettävän aineiston sekä tutkimusmenetelmän, jolla pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Pohdin myös tutkimusmenetelmän etuja aiheeseen tutkimiseen liittyen sekä sen mahdollisia rajoitteita.

4.2. Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkielmani tavoitteena on selvittää, miten kaupunkimainen segregatio heijastuu kouluihin Suomessa. Tämän avulla pyrin tarkastelemaan myös koulujen segregatian nykytilannetta. Pyrin tutkielmassani selvittämään, miten kouluvalinta on vaikuttanut koulusegregaation kehitykseen. Lähestyn aihetta tutkimuskysymyksieni kautta, jotka ovat seuraavat

1. Miten kaupunkimainen segregatio kytkeytyy koulusegregaatioon Suomessa?
2. Mikä on koulusegregaation nykytilanne Suomessa?

Näiden tutkimuskysymysten avulla pystyn hahmottamaan Suomen koulun ja koulutuksellisen tasa-arvon nykytilannetta. Tutkimuskysymyksien avulla voin myös potentiaalisesti havaita mahdollisia kehityslinjoja suomalaisen koulutuksen ja koulusegregaation saralla. Pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiini tarkastelemalla vertaisarvioitujen tutkimusartikkelien keskeisiä tuloksia ja niistä esiin nousevia teemoja.

4.3. Aineisto

Koulusegregaatio on erittäin laaja aihe. Sen laajuuden ansiosta aihe on herättänyt monitieteellistä kiinnostusta. Tämä heijastuu myös koulusegregaatiotutkimukseen ja -aineistoon. Aiheesta on tehty paljon tutkimusta eri aloilla kuten taloustieteessä, maantieteessä, kasvatustieteessä, sekä sosiologiassa. Jokaisella tieteenalalla on omat erityispiirteensä. Tämä korostuu erityisesti tutkimuksissa käytetyissä tutkimusmenetelmissä, mutta on myös läsnä tutkimuskysymyksissä sekä niiden analyyseissä. Toteutan aineistojen rajauksen kuitenkin niiden sisältöihin perustuen enemmän kuin tieteenalaan perustuen. Rajaan esimerkiksi hyödyntämäni artikkelit käsittelemään ainoastaan peruskoulujen segregatiota. Tulkitsen kaikkien tieteenalojen tutkimusten tuloksia erityisesti sosiologisesta näkökulmasta.

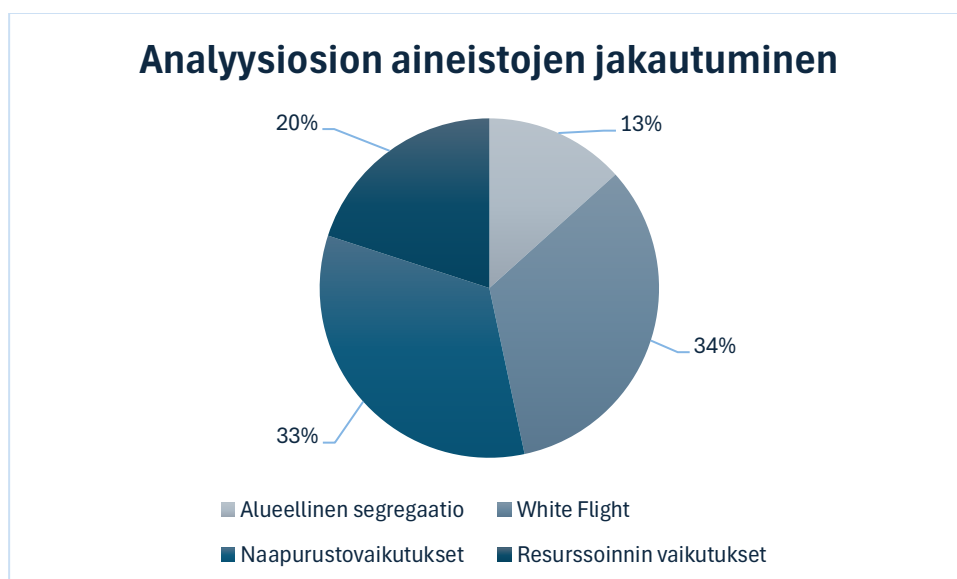
Tutkielmani aineiston hankinta alkoi ontologisesta vaiheesta (Salminen 2023). Tässä vaiheessa ideoin tutkielmani kannalta keskeisiä aiempia löydöksiä ja avaintermiä. Tein tämän aikaisemman tietoni pohjalta perustuen esimerkiksi mediasta lukemiini artikkeleihin. Näitä oli esimerkiksi ”School segregation”, ”Urban segregation” ja ”School choice”. Löydettyäni avaintermien avulla ensimmäiset artikkelit ja tutkimuskirjallisuuden hahmottuessa tarkemmin, muuttui tiedonhaku epistemologiseksi (Salminen 2023). Pääasiallisina hakukoneina hyödynsin Scopusta ja Turun yliopiston Volteria. Näiden lisäksi hyödynsin myös Google Scholaria. Volterin ja Scopuksen etu verrattuna Google Scholariin on se, että eronteko vertaisarvioitujen ja ei-vertaisarvioitujen artikkelien välillä on merkitty selkeästi. Tämä helpotti luotettavien artikkeleiden löytämistä huomattavasti. Artikkeleita aiheeseen liittyen oli suuri määrä. Tästä syystä rajasin tutkielmassani hyödynnettävän aineiston ainoastaan 2000-luvulla julkaistuihin artikkeleihin. 90-luvulla segregatio kehitys alkoi kiihtyä Suomessa esimerkiksi laman seurauksena. Ajallinen raja on myös koulusegregaatiotutkimuksen kannalta mielekäs, sillä koulusegregaatiota kiihdyttävä kouluvalinta otettiin käyttöön Suomessa 1990-luvulla. Pystyn tutkielmassani kuitenkin tarkastelemaan myös 90-luvulla tilannetta, sillä yksi 2000-luvun artikkeli hyödyntää 90-luvun tilastoja aineistonaan. Näin ollen raja on mielekäs.

Löydettyäni oikeat artikkelit ja tehtyäni niistä muistiinpanot loin Excel-tiedoston. Merkitsin tiedostoon artikkeleista esille nousseet ja tutkielmani kannalta oleelliset löydökset sekä artikkelien keskeiset teemat. Tämä luonnostelu helpotti aiheen kokonaisvaltaista

hahmottamista ja analyysivaiheen kirjoittamista. Aineistosta nousi esiin neljä keskeistä teemaa, joista muodostin erilliset luvut tutkielmani analyysi osiossa. Esille nousseet teemat olivat seuraavat:

1. Alueellisen segregaatoin vaikutukset koulusegregaatoin taustalla
2. Resurssoinnin vaikutukset koulujen segregaatioon
3. Segregaatio ja naapurustovaikutukset
4. White Flight ja keskiluokan välttely—lapsiperheiden kouluvalinta segregaatoin vahvistajana

Alla oleva diagrammi havainnollistaa sitä, miten aineistot jakautuvat eri aihealueisiin (kuva 1). Tutkimuksia oli yhdeksän, joiden jakautuminen teemoihin oli hieman epätasaista. Naapurustovaikutus ja White Flight -teemoja käsittelevät artikkelit olivat yliedustettuina, kun taas asuinalueiden segregaatiaa käsittelevät tutkimukset olivat aliedustettuina. Resurssoinnin vaikutuksia käsittelevät tutkimukset olivat puolestaan hyvin edustettuina, sillä viidesosa tutkimuksista käsitteli aihetta. Myös alueellista segregaatiaa käsittelevien artikkelien määrä on pieni suhteessa kaikkiin artikkeleihin, mutta sen teemoja sivutaan epäsuorasti muiden aihealueiden artikkeleissa. Teema toimiikin tietynlaisena johdantona analyysiini.

Kuva 1. Kuvassa esitettyä ympyrädiagrammi, joka havainnollistaa aineiston jakautumisen. Naapurustovaikutuksia ja White Flight -ilmiötä käsittelevät artikkelit kattavat kokonaisuudesta yli puolet, kun taas resurssoinnin vaikutuksia käsitteleviä artikkeleita on vähemmän (20 %) ja alueellista segregaatiaa käsitteleviä artikkeleita vähiten (13 %).

4.4. Tutkimusmenetelmät

Toteutan tutkielmani kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja tarkemmin ottaen integroivana kirjallisuuskatsauksena. Kuvailevaa ja erityisesti integroivaa kirjallisuuskatsausta luonnehtii laajojen aineistojen käyttö ilman tiukkoja rajauksia. Tämä mahdollistaa tutkittavan aiheen laajamittaisen tarkastelun ja kuvauksen ilman metodologisia tai tiedealakohtaisia rajauksia. (Salminen 2023.) Tämä sopii tutkielmani aiheeseen hyvin, sillä tutkielmani tarkastelee kaupunkimaista segregatiota sekä sen kytkeytymistä koulusegregaatioon.

Segregaatiotutkimus on luonteeltaan myös hyvin laaja-alaista ja se sisältää monia erilaisia selitysmalleja. Laaja-alaisuuden vuoksi aiheesta on toteutettu tutkimuksia monen eri oppiaineen kautta kuten sosiologian, taloustieteen ja maantieteen. Integroiva kirjallisuuskatsaus onnistuukin yhdistelemään monitieteellistä sekä eri menetelmin toteutettua tutkimusta (Salminen 2023). Integroiva kirjallisuuskatsaus mahdollistaa koheesin kokonaiskuvan luomisen eri tieteenalojen toteuttamista tutkimuksista. Näin ollen tutkimusmenetelmä valikoituikin osittain aineistolähtöisesti.

Toteutan integroivan kirjallisuuskatsauksen tarkastelemalla yhdeksää eri vertaisarvioitua tutkimusta, jotka käsittelevät koulu- ja kaupunkimaista segregatiota hieman eri näkökulmista. Analyysiosiossa jaan artikkelit yllä olevassa kuviossa esitettyjen teemojen mukaisesti. Pyrin havaitsemaan artikkeleista yhtenäisiä teemoja liittyen kaupunkimaiseen segregatioon ja sen heijastumiseen koulusegregaatioissa. Yhtenäisten teemojen avulla laitan artikkelit keskustelemaan keskenään. Esittelen tutkielmani johtopäätöksissä artikkelien vuoropuhelun tuotokset ja sen, miten nämä sitoutuvat aiheesta muodostamaani teoreettiseen viitekehykseen.

5. Kaupunkimaisen segregaatian vaikutukset koulusegregaatian taustalla

5.1. Alueellisen segregaatian heijastuminen koulusegregaatioon

Kaupunkimainen segregaatio on yksi merkittävimmistä tekijöistä koulusegregaation ymmärtämisen taustalla. Tämä johtuu siitä, että koulut sijaitsevat kaupunkialueilla, eivätkä näin ollen ole irrallisia kaupungin positiivisista tai negatiivisista kehityskuluista. Esimerkiksi Bernelius ja Vattovaara (2016) tarkastelevat sitä, miten asuinalueen sosioekonominen ja etninen segregaatio heijastuvat kouluihin. Heidän tulostensa mukaan asuinalueen väestönrakenne ja sen segregaatio ovat suoraan yhteydessä koulun oppilaaksiottoalueeseen ja tätä kautta koulujen oppilaspohjaan. Oppilaspohjan segregaatio etnisen taustan tai sosioekonomisen taustan mukaan on puolestaan yhteydessä heikompiin oppimistuloksiin. (Bernelius & Vattovaara 2016.) Tämän voi myös havaita tarkastelemalla Suomen heikkeneviä Pisa-tuloksia. Suomen korkeat Pisa-tulokset olivat pitkään suomalaisen koulutusjärjestelmän tunnus, ja tulokset saivat myös kansainvälistä huomiota (Schartz, Popovic, Dervin 2017). Suomen Pisa-tulokset ovat kuitenkin kääntyneet laskuun. Erityisen huolestuttavaa tässä kehityskulussa on se, että Pisa-tulokset ovat heikentyneet erityisesti huonoiten suoriutuvien oppilaiden keskuudessa (Lobato & Bernelius 2023). Seuraavaksi esitän erilaisia mekanismeja, joiden kautta kaupunkimainen segregaatio heijastuu koulusegregaatioon.

5.2. White Flight ja keskiluokan välttely

Suomalaisessa koulusegregaatiotutkimuksessa käsitellään usein kouluvalintaa segregaatiokehitystä selittävänä tekijänä. Kouluvalinnalla onkin osoitettu olevan koulujen segregaatiota kiihdyttäviä vaikutuksia. Esimerkiksi Bernelius ja Vattovaara (2016) toteuttivat tutkimuksen, jossa he vertailivat Helsingin koulujen nykyistä sosiaalista koostumusta sen tilanteen sosiaaliseen koostumukseen, jossa kouluvalintaa ei olisi harjoitettu. Heidän löydöksensä osoittavatkin, että koulujen väliset erot olisivat huomattavasti pienempiä ilman kouluvalintaa. Huolestuttavaa tulosten osalta oli myös se, että kouluvalinnan vaikutukset näyttivät olevan suurimpia sekä heikoiten että parhaiten suoriutuvien koulujen keskuudessa.

(Bernelius & Vattovaara 2016.) Näin ollen kouluvalinta ja sen mahdollistaminen onkin kiihdyttänyt koulusegregaatiota sen sijaan, että se olisi maltillistanut tai vähentänyt sitä. Kouluvalinnan käyttöönoton yhteydessä uskottiin, ettei se lisäisi koulutuksellista tai alueellista segregatiota, sillä 1990-luvun Suomessa koulujen ja asuinalueiden välillä ei vielä havaittu merkittäviä eroavaisuuksia. Suomalaisen yhteiskunnan muuttuessa ja asuinalueiden eriytyessä oletus asuinalueiden ja koulujen tasa-arvoisuudesta ei kuitenkaan enää päde. Kaupunkimaisen segregaaation onkin osoitettu olevan yksi keskeisimmistä tekijöistä kouluvalinnan taustalla (Kosunen, Bernelius, Seppänen & Porkka 2020).

Vaikka Suomessa ei tehdä koulujen tasoeroja mittaavia standardoituja testejä tai julkaista muutenkaan koulujen tasoeroihin viittavia tietoja, niin on silti viitteitä siitä, että lapsiperheet havaitsevat eroja koulujen välillä. Esimerkiksi Harjunen (2018) havaitsi, että asuntojen hinnat olivat 3 % korkeammat asuinalueilla, jotka sijaitsivat parhaimpien koulujen läheisyydessä. Vaikka näin suuri hintavaihtelu on osittain seurausta joustamattomasta asuntojen tarjonnasta, niin kertoo se myös siitä, että lapsiperheet ovat valmiita maksamaan lisää asunnoista päästäkseen kouluihin, joissa on tiettyjä piirteitä kuten sosioekonomiselta taustalta homogeenisempi oppilaspoija (Harjunen 2018). Myös Kosunen ym. (2020) on havainnut, että lapsiperheet voivat hyödyntää painotettua opetusta ja ylimääräisiä kielisiä tarjoavia kouluja välttämällä epäsuotuisia oppilaspoijia. Väestön muuttuminen heterogeenisemmäksi ja maahanmuuton lisääntyminen Suomessa vuosina 1990–2016 on lisännyt asuinalueiden etnistä eriytymistä (Kauppinen, Van Ham & Bernelius 2022). Vaikka maahanmuuttajien osuus Helsingin väestöstä on yhä edelleen alhainen verrattuna muihin länsimaihin tai Pohjoismaihin, niin on etnisen segregaaation silti osoitettu kasvattavan eroja koulujen oppilaspoijissa ja oppimistuloksissa (Bernelius & Vattovaara 2016).

Myös Kauppinen ym. (2022) tutkimuksessa havaittiin, että lapsiperheet muuttavat pääasiallisesti oppilaaksiottoalueille, joissa on matalampi osuus maahanmuuttajia. Toisaalta tutkimuksessa mainitaan, ettei tämä ilmiö johdu välttämättä suoranaisesti maahanmuuttajien korkeasta osuudesta asuinalueella vaan muista korkeisiin maahanmuuttotilastoihin liittyvistä tekijöistä kuten matalammasta tulotasosta ja suuremmasta vuokra-asuntojen osuudesta. (Kauppinen ym. 2022.) Näin ollen niin sanottu White Flight -ilmiö näyttäytyisi Suomessa olevan enemmän kiinni keskiluokan välttelystä kuin maahanmuuttopainotteisilta alueilta poismuutosta. Myös Komulainen (2012) on tutkinut niin sanottua White Flight -ilmiötä ja sen vaikutuksia koulu- ja asuinaluevalintoihin Turussa. Turkulaisessa kontekstissa asuinalueet

nähtiin usein tarpeeksi hyvinä. Lisäksi kouluvalinnan mukana tuoma lisämatka nähtiin suurempana rasitteena kuin lähikoulujen sosioekonominen koostumus. Mikäli lapsiperheillä oli kuitenkin mahdollisuus valita useamman lähikoulun välillä, niin päätyivät he usein valitsemaan koulun, jossa oli vähiten maahanmuuttajia. (Komulainen 2012.) Toisaalta tämä saattaa olla Kauppisen (2022) tutkimuksen tavoin yhteydessä muihin kouluun ja sen lähialueeseen liittyviin tekijöihin enemmän kuin maahanmuuttajien suureen osuuteen oppilaspohjassa.

5.3. Segregaatio ja naapurustovaikutukset

Yksi keskeinen syy lapsiperheiden asuinalue- ja kouluvalintojen taustalla ovat naapurustovaikutukset. Harjoittamalla asuinalue- ja kouluvalintaa, lapsiperheet uskovat takaavansa parhaan tulevaisuuden heidän lapsilleen. Kansainvälisessä tutkimuksessa kouluvalinnan ja asuinalueen vaikutuksista elämän lopputulemiin on useita esimerkkejä (esim. Chetty ym. 2016). Naapurustovaikutukset ja niiden taustalla olevat asuinaluevalinnat ovat kuitenkin myös merkittäviä tekijöitä koulusegregaation taustalla (esim. Harjunen ym. 2018). Myös Berneliuksen (2021) tutkimuksen löydökset viittaisivat siihen, että lapsiperheet yhdistävät asuinalueen laatuun liittyvän maineen alueella sijaitseviin kouluihin. Tämä on monella tapaa ongelmallista, sillä asuinalueen ja siellä sijaitsevan koulun leimaantuminen epäkelpoiseksi kiihdyttää todennäköisesti lapsiperheiden kouluvalintaa, joka puolestaan syventää asuinalueen ja koulun segregaatiota entisestään. Keskiluokan välttellessä tiettyjä alueita ja niillä sijaitsevia kouluja, kasautuu huono-osaisuus näihin välttelyn kohteena oleviin kouluihin syventäen segregaatiota (Bernelius & Vattovaara 2016).

Suomessa toteutettua konkreettista tutkimusta naapurustovaikutuksista on edelleen yllättävän vähän. Tämä saattaa johtua siitä, että naapurustotutkimus on erittäin haasteellista monen taustalla vaikuttavan muuttujan vuoksi. Tutkimuksen haasteellisuudesta huolimatta Kauppinen (2007) on toteuttanut tutkimuksen naapurustovaikutuksista Helsingissä. Kauppinen (2007) tuli tulokseen, jonka mukaan vanhempien koulutusaste ja asumismuoto vaikuttivat lasten koulutuksen muotoon. Lapset, joiden vanhemmilla oli korkeakoulututkinto, valitsivat toisen asteen tutkintomuodoksi useammin lukion. Sama ilmiö oli havaittavissa myös asumismuodon ja toisen asteen tutkintomuodon välillä. Lapset, joiden vanhemmilla oli omistusasunto, suorittivat useammin toisen asteen tutkinnon ja valitsivat tutkintomuodoksi

lukion. (Kauppinen 2007.) Mielenkiintoisen löydöksestä teki kuitenkin se, ettei toisen asteen tutkinnon suorittamisen todennäköisyydet nousseet, vaikka asuinalue olisi ollut omistusasuntovaltainen (Kauppinen 2007). Kauppisen tulosten valossa näyttääkin siltä, että ainoastaan omien vanhempien sosioekonominen asema vaikutti lapsen elämän koulutuksellisiin lopputulemiin.

Vaikka leimautuneella asuinalueella opiskelu itsessään ei välttämättä vaikuttaisikaan kaikkiin koulussa opiskeleviin oppilaisiin, vaikuttaa se kuitenkin vääjäämättä kouluun oppimisympäristönä. Esimerkiksi asuinalueen leimautumisen heijastus kouluun voi vaikuttaa suoraan myös opetuksen laatuun. Mikäli opettajien energiaa ja aikaa kuluu koulun mainetta ylläpitäviin toimiin, voi tämä uuvuttaa heitä (Bernelius ym. 2021). Lisäksi mainetyöhön käytetty aika on suoraan pois oppilaiden opetukseen käytetystä ajasta. Asuinalueen leimautuminen voi myös heijastua suoraan oppilaisiin opettajien vaatimusten muodossa. Mikäli opettajat ovat omaksuneet asuinalueeseen liitetyt stereotyyppit, voivat he laskea odotuksiaan oppilaita kohtaan. Tällä voi puolestaan olla negatiivisia vaikutuksia oppilaiden oppimistulosten kannalta. (Bernelius ym. 2021.)

Tämän lisäksi naapurustovaikutusten taustalla vaikuttavalla territoriaalisella stigmalla ja asuinalueen segregatiolla voi olla myös useita mikrotason vaikutuksia yksilön identiteettiin ja käsitykseen hänen elämänsä mahdollisuuksista. Wacquantin territoriaalisen stigman teorian mukaan asuinalueet, jotka leimaantuvat ongelmallisiksi, eivät kärsi ainoastaan köyhyydestä vaan myös kulttuurisesta leimaantumisesta epäkelvoina asuinalueina (Wacquant 2007). Tämän kaltaisessa leimautuneessa ympäristössä kasvamisella voi olla useita negatiivisia seurauksia lapsen koulutuksen ja muiden elämän lopputulemien kannalta. On esimerkiksi näyttöä siitä, että huono-osaisiksi leimautuneilla alueilla asuvat lapset omaksuvat kokemuksiensa pohjalta alueelle annetut stigmat todeksi. Tällä voi puolestaan olla vaikutuksia lapsien identiteetin, kokemuksiin mahdollisuuksista sekä tulevaisuuden asuinaluevalintoihin (Bernelius ym. 2021; Oittinen, Luoma, Huilla & Kosunen 2024).

5.4. Positiivinen erityiskohtelu ja resurssoinnin vaikutukset

Asuinalueiden segregaatian vaikutus on yksi keskeinen tekijä koulusegregaatian ja sitä kiihdyttävän kouluvalinnan taustalla (Kosunen ym. 2020). Artikkelissaan Kosunen ym.

(2020) vertaili Espoon lähikoulujen odotettua koostumusta (engl. Expected composition) niiden todelliseen koostumukseen (engl. Real composition). Tämä toteutettiin tarkastelemalla asuinalueen sosioekonomista koostumusta selvittämällä, kuinka monella asuinalueella asuvalla perheellä on maisterin tutkinto. Tätä puolestaan verrattiin lähikoulujen sosioekonomiseen koostumukseen. Vaikka segregatio on Espoossa kansainvälisesti vertailtuna suhteellisen alhaista, niin on koulujen välillä tästä huolimatta huomattaviakin eroja. Alhaisimman sosioekonomisen koostumuksen omaavassa lähikoulussa ainoastaan 11 % vanhemmista oli korkeakoulututkinto, kun taas vastaava luku korkeimman sosioekonomisen taustan lähikouluissa oli 36 %. Lisäksi kouluvalintaa harjoittavien perheiden kotitalouksien vuositulot erosivat noin 10 000 € verrattuna niihin perheisiin, jotka eivät kouluvalintaa harjoittaneet. (Kosunen ym. 2020.). On myös näyttöä siitä, miten tietyn osa-alueen kuten asuinalueen segregatio voi vahvistaa muiden osa-alueiden kuten koulujen segregatiota (Lobato & Bernelius 2023).

Tästä syystä myös koulujen oppilaaksiottoalueiden sosioekonomiset erot ovat merkittäviä tekijöitä koulusegregatiota tarkasteltaessa. Koulun oppilaspuhjan sosioekonomisen taustan on nimittäin todettu olevan yhteydessä oppilaiden oppimistuloksiin. Lisäksi huono-osaisuuden kasautuminen tiettyihin kouluihin ennakoit huonompia oppimistuloksia. (Lobato & Bernelius 2023). Tällaisesta ilmiöstä on myös viitteitä Espoosta, jossa heikko-osaisten alueiden kouluissa oppilaspuhja oli usein heikommasta sosioekonomisesta taustasta. Tämä koski erityisesti kouluja, joka eivät tarjonneet painotettua opetusta tai vieraita kieliä. (Kosunen ym. 2020.) Ratkaisuksi heikko-osaisten koulujen ja asuinalueiden tukemiseksi on ehdotettu niin sanottua tarvepuhjaista resurssointia (engl. Needs Based Resourcing), jossa kouluille tarjottaisiin lisärahoitusta niiden tarpeiden mukaan. Yksi esimerkki tästä on suurien vieraskielisten oppilaspuhjan omaaville kouluille maksettava lisätuki. (Lobato & Bernelius 2023.)

Tarvepuhjaisten rahoituksen onkin osoitettu olevan yhteydessä parempiin lopputulemiin koulutuksen saralla. Esimerkiksi positiivisen erityiskohtelun seurauksena oppilaat hakeutuivat todennäköisemmin lukioon peruskoulun päätettyä (Lobato & Bernelius 2023). Tämä voidaan nähdä politiikkatoimen onnistumisena. Lukioon hakeutumisen on nimittäin osoitettu olevan yleisempää paremman sosioekonomisen taustan omaavien oppilaiden keskuudessa (esim. Kauppinen 2007). On kuitenkin oleellista huomioida, ettei tarvepuhjaisten rahoitus ole yksin tarpeeksi kattava toimi torjumaan koulusegregatiota. Segregation torjumiseksi tarvitaan

myös muita kaupunkimaista segregatiota ja koulusegregatiota torjuvia toimia. (Lobato & Bernelius 2023.) Tämä on myös yhteydessä Cordinin (2019) huomioon koulusegregaatiosta, jossa hän painotti koulusegregaation monimuotoisuutta ja yksinkertaisten ratkaisujen ongelmallisuutta. Positiivisen erityiskohtelun toimet voidaankin nähdä osittain segregatiion vaikutuksia lieventävänä toimenä enemmän kuin sitä torjuvana toimenä.

Positiivisen erityiskohtelun lisäksi koulujen riittävä rahoitus ja taloudellinen tukeminen saattavat torjua koulujen segregatiota. Tämä selviää myös huono-osaisimmilla alueilla sijaitsevien koulujen oppilaspohjan tarkastelusta. Kouluissa, joissa järjestettiin painotettua opetusta ja jotka sijaitsivat huono-osaisilla alueilla, oppilaspohjien sosioekonominen tausta oli jakautunut tasaisesti. Samanlaista ilmiötä ei ollut kuitenkaan havaittavissa kouluissa, jotka sijaitsivat huono-osaisilla alueilla ja jotka eivät järjestäneet painotettua opetusta. (Kosunen ym. 2020.) Näin ollen resurssien hyödyntäminen painotettuun opetukseen voi toimia myös sosiaalisen sekoittamisen muotona ja segregatiota heikentävänä tekijänä. Kaupunkien vastuulla on kuitenkin päättää missä painotettua opetusta järjestetään.

6. Johtopäätökset

Tutkielmani tulosten perusteella voidaan havaita, etteivät koulujen väliset erot ole vielä merkittäviä Suomessa. Tämä viittaisikin siihen, ettei kaupunkimaisen segregaatian heijastuminen kouluihin ole yhtä suoraviivainen prosessi kuin on epäilty. Vaikka kaupunkimainen segregatio vääjäämättä heijastuu myös kouluihin esimerkiksi oppilasohjan myötä, niin voivat erinäiset koulutuspoliittiset tekijät silti torjua tätä prosessia. Esimerkiksi positiivisen erityiskohtelun politiikan on osoitettu olevan yksi segregatiota ja sen vaikutuksia heikentävä tekijä (esim. Lobato & Bernelius 2023). Vaikka koulut segregoituisivatkin sosioekonomisesti ja etnisesti, voi positiivinen erityiskohtelu taata sen, etteivät koulujen osaamis- ja tasoerot kasvaa merkittävästi. Siten ylläpidetään institutionaalista tasa-arvoa eri koulujen välillä.

Vaikka kouluvalinnan on osoitettu kiihdyttävän koulusegregatiota (esim. Bernelius & Vattovaara 2016), niin hyvin suunniteltuna se saattaa toimia jopa segregatiota purkavana tekijänä. Tätä tukee esimerkiksi Kosusen (2020) havainto siitä, että huonolla alueella sijaitsevien ja painotettua opetusta tarjoavien koulujen oppilasohja oli paljon tasaisemmin jakautunut kuin vastaavien koulujen, jotka eivät tarjonneet painotettua opetusta. Näin ollen kouluvalinta ajoi tietynlaista sosiaalista sekoittamista koulujen välillä. Myös Harjusen (2018) löydös siitä, että vanhemmat suosivat asuinalueita, jotka sijaitsevat hyvien koulujen läheisyydessä viittaisi siihen, että painotettua opetusta kannattaisi hajauttaa huono-osaisemmille alueille. Lisäksi koulun mainetyö voisi mahdollisesti helpottaa myös asuinalueen huonoa mainetta. Tällä voi kuitenkin olla myös ongelmapuolensa. Esimerkiksi Harveyn luonnehdinnan mukaan mainetyö ja asuinalueen gentrifikaatio voivat myös johtaa edullisen asumisen vähenemiseen alueella, kun aluetta uudistetaan ainoastaan keskiluokan eduksi.

Vaikkei kaupunkimainen segregatio ole vielä konkreettisella tasolla heijastunut kouluihin, niin ei kaupunkien ja koulujen leimaantumista silti tulisi vähätellä. Esimerkiksi Berneliuksen (2021) löydös siitä, että kaupunkien huonomaineisuus heijastuu alueella sijaitseviin kouluihin, on erittäin huolestuttava löydös. Wacquantin (2007) territoriaalisen stigman teorian mukaan asuinalueen leimautuminen huono-osaiseksi voi johtaa negatiiviseen segregatiokierteeseen. Vahvan leimautumisen myötä alueelle tehtävät investoinnit kuten positiivisen erityiskohtelun

rahoitus voivat näyttäytyä tehottomana resurssien käyttönä. Mikäli näin kävisi, heikentyisi myös yllä kuvattu mekanismi kouluvalinnasta sosiaalisen sekoittamisen muotona. Koulun ja asuinalueen leimautumisella on todennäköisesti makrotason vaikutusten lisäksi myös meso- ja mikrotason vaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa alueella koulua käyvien oppilaiden minäkuvaan ja käsitykseen heidän tulevaisuutensa mahdollisuuksiin (esim. Oittinen ym. 2024). Tämä leimautuminen voi puolestaan vaikuttaa oppilaiden koulumotivaatioon ja tavoitteisiin, joihin he pyrkivät.

Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni ”Miten kaupunkimainen segregatio kytkeytyy koulusegregaatioon Suomessa?” voidaan todeta, että asuinalueiden sosioekonominen ja etninen segregatio on heijastunut myös kouluihin niiden oppilaspuolelta. Oppilaspuolelta etnisestä segregatiosta huolimatta ei Suomessa siltikään esiinny kansainvälisissä tutkimuksissa havaittua White Flight -ilmiötä. Vaikka keskiluokan on todettu pääasiassa suosivan asuinalueita, joiden oppilaaksiottoalueella on vähemmän maahanmuuttajia, niin on tätä ilmiötä selitetty muiden tekijöiden kuin maahanmuuton seurauksena. (Kauppinen ym. 2022.) Koulujen oppilaspuolelta segregatiota vaikuttaviksi ovat lieventäneet myös useat tekijät kuten kouluille myönnettävä positiivisen erityiskohtelun rahoitus.

Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, mikä koulusegregaation nykytilanne on Suomessa. Vaikka suomalaisessa koulutusjärjestelmässä ei ole vielä tapahtunut merkittävää koulusegregaatiota ja siten tasa-arvon heikkenemistä, se ei tarkoita, etteikö tällainen kehitys olisi mahdollinen. Suomen koulutuksen tasa-arvoisuus ei ole itseisarvo, vaan se on seurausta hyvästä koulutuspolitiikasta. Tätä ovat edesauttaneet koulujen tasoeroista kertovien tulosten julkaisemattomuus sekä positiivinen erityiskohtelu. Ruotsi on hyvä esimerkki siitä, että Pohjoismaiden hyvinvointivaltio ei itsessään tarjoa suojaa segregatiota ja epätasa-arvon kehitykseltä. Sen sijaan tasa-arvon vaaliminen vaatii aktiivista työtä ja sitä edistäviä politiikkatoimia.

7. Lähdeluettelo

Aaltonen, J. (2024) Opetusministeri: koulushoppailu kärjistää maahanmuuttajalasten oppimisvaikeuksia. *Helsingin Sanomat*. [verkkajulkaisu]

Saantitapa:

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010730535.html>

American Psychology Association (2023). Standardized test. *APA Dictionary of Psychology*.

Saantitapa:

<https://dictionary.apa.org/standardized-test>

Bankston, C. L., & Caldas, S. J. (2000). White Enrollment in Nonpublic schools, Public School Racial Composition, and Student Performance. *Sociological Quarterly*, 41(4), 539–550.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2000.tb00072.x>

Benito, R., Alegre, M. À., & González-Balletbò, I. (2014). School Segregation and Its Effects on Educational Equality and Efficiency in 16 OECD Comprehensive School Systems. *Comparative Education Review*, 58(1), 104–134.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1086/672011>

Bernelius, V., & Vattovaara, M. (2016). Choice and segregation in the "most egalitarian schools: Cumulative decline in urban schools and neighbourhoods of Helsinki, Finland. *Urban Studies (Edinburgh, Scotland)*, 53(15), 3155–3171.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1177/0042098015621441>

Bernelius, V., Huilla, H., & Lobato, I. R. (2021). 'Notorious Schools' in 'Notorious Places'? Exploring the Connectedness of Urban and Educational segregation. *Social Inclusion*, 9(2), 154–165.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.17645/si.v9i2.3838>

Bourdieu, P., Passeron, J.-C., Nice, R., & Bottomore, T.B. (1990). *Reproduction in education, society and culture* (Second edition). Sage publications.

Chetty, R., Hendren, N., & Kartz, L. F. (2016). The effects of exposure to better neighbourhoods on children: New evidence from the moving to opportunity experiment. *The American Economic Review*, 106(4), 855–902.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1257/aer.20150572>

Cordini, M. (2019). School segregation: institutional rules, spatial constraints and households' agency. *International Review of Sociology*, 29(2), 279–296.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1080/03906701.2019.1641276>

Dadashpoor, H., & Keshavarzi, S. (2024). Defining urban segregation: A qualitative meta-synthesis. *Cities*, 149. 104947-.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.104947>

Ervasti, H. (2023). Sosiaalipolitiikan toteuttajat ja hyvinvointivaltiomallit [luentodiat]. Riskit, instituutiot ja hyvinvointi. Turun yliopisto.

Ervasti, H. (2025). Hyvinvointivaltion historia ja nykytila [luentodiat]. Suomalaisen hyvinvointivaltion ominaispiirteet. Turun yliopisto.

Frey, W. H. (1979). Central City White Flight and Nonracial Causes. *American Sociological Review*, 44(3), 425–448.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.2307/2094885>

Harjunen, O., Kortelainen, M., & Saarimaa, T. (2018). Best Education Money Can Buy? Capitalization of School Quality in Finland. *CESifo Economic Studies*, 64(2), 150–175.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1093/cesifo/ifx025>

Holme, J. J., Frenkenberg, E., Sanchez, J., Taylor, K., De La Garza, S., & Kennedy, M., (2020). Subsidized housing and school segregation: Examining the relationship between federally subsidized housing and racial and economic isolation in schools. *Educational Policy Analysis Archives*, 28(169), 169–37.

<https://doi.org/10.14507/epaa.28.5290>

Junnilainen, L., & Vastapaino, kustantaja. (2019). *Lähiökylä: tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta*. Vastapaino.

Kauko, J., Kosunen, S., Thrupp, M., & Seppänen, P. (2023). Divided Cities—Divided Schools? School segregation and the Role of Needs-Based Resource Allocation In Finland. *Finland's Famous Educational System* (pp. 227–242). Springer.

Saantitapa:

https://doi.org/10.1007/978-981-19-8241-5_14

Kauppinen, T. M. (2007). Neighbourhood effects in a European city: Secondary education of young people in Helsinki. *Social science research*, 36(1), 421-444.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2006.04.003>

Kauppinen, T. M., van Ham., & Bernelius, V. (2022). Understanding the effects of school catchment areas and households with children in ethnic residential segregation. *Housing studies*, 37(9), 1625-1649.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1080/03673037.2020.1857707>

Knoster, M., & Au, W. (2017). Standardized testing and school segregation: like tider for fire? *Race, Ethnicity and Education*, 20(1), 1-14.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1080/13613324.2015.1121474>

Komulainen, S. (2012). White Flight' in Finland? A Qualitative Study into Finnish-born Families' Housing and School Choices in Turku. *Finnish Yearbook of Population Research*, 47(47), 51-64.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.23979/fypr.45074>

Kortteinen, M., Vattovaara, M. (2015) Segregation aika. *Yhteiskuntapolitiikka* 80(6), 562-574.

Saantitapa:

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015121023620>

Kosunen, S., Bernelius, V., Seppänen, P., Porkka, M. (2020). School Choice to Lower Secondary Schools and Mechanisms of Segregation in Urban Finland. *Urban Education (Beverly Hills, Calif.)*, 55(10), 1461—1488.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1177/0042085916666933>

Kuppiainen, S., & Hienonen, N. (2023). Ketä painotettu opetus palvelee? Talous ja Yhteiskunta, 3/2023. Työn ja talouden tutkimus LABORE.

Saantitapa:

<https://labore.fi/t&y/keta-painotettu-opetus-palvelee/>

Nieminen, J. (2024). Tuloerot [luentodiat]. Julkinen talous. Turun yliopisto.

Oittinen, R., Luoma T., Huilla, H., & Kosunen, S. (2024). "If I tell them I live near the neighbourhood, they're like, oh are you poor?" Differences in young people's reactions to territorial stigma in the Helsinki metropolitan area, Finland. *Children's Geographies*, 22(5), 762–777.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1080/14733285.2024.2369791>

Opetushallitus (ei päivämäärää) *National core curriculum for primary and lower secondary (basic) education*.

Saantitapa:

<https://www.oph.fi/en/education-and-qualifications/national-core-curriculum-primary-and-lower-secondary-basic-education>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). *Koulutuksellisen tasa-arvon ja positiivisen erityiskohtelun edistämistä varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa selvitetään*. Tiedote.

Saantitapa:

<https://okm.fi/-/koulutuksellisen-tasa-arvon-ja-positiivisen-erityiskohtelun-edistamista-varhaiskasvatuksessa-seka-esi-ja-perusopetuksessa-selvitetaan>

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2024). *Näkökulmia päiväkotiki ja koulusegregaatioon*. Yhteinen koulu -hanke.

Saantitapa:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/B3_C2%20Yhteinen%20koulu%20hanke%20Näkökulmia%20koulusegregaatioon%20_0.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö (ei päivämäärää). *Oikeus oppia -varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisohjelma*. Hankkeet ja säädösvalmistelu.

Saantitapa:

<https://okm.fi/laatuohjelmat>

Perry, L. B., Yoon, E.-S., Sciffer, M., & Lubienski, C. (2024). Impact of marketization on school segregation and educational equity and effectiveness: Evidence from Australia and Canada. *International Journal of Comparative Sociology*.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1177/00207152241227810>

Rosengren, K., Rasinkangas, J., Ruonavaara, H. (2025). Awareness of segregation in a welfare state: a Finnish local policy perspective. *Housing Studies*, 40(1), 253–274.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1080/02673037.2023.2269114>

Salminen, A. (2023). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. *Vaasan yliopiston raportteja*, 40.

Saantitapa:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-081-8>

Schatz, M., Popovic, A., & Dervin, F. (2017). From PISA to national branding: exploring Finnish education. *Discourse (Abingdon, England)*, 38(2), 172—184.

Saantitapa:

https://blogs.helsinki.fi/dervin/files/2015/08/CDIS_A_1066311_O.pdf

Sirniö, O. (2017). Tasa-arvoinen peruskoulu—todellisuutta vai harhaa? *Sosiologia*, 54(1), 92–95.

Saantitapa:

<https://journal.fi/sosiologia/article/view/124272>

Slater, T. (2013) Your Life Chances Affect Where You Live: A Critique of the “Cottage Industry” of Neighbourhood Effect Research. *International Journal of Urban and Regional Research*, 37(2), 367-387.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1111/j.1468-2427.2013.01215.x>

Tilastokeskus (2010). *Maahanmuutossa suuria vuosivaihteluita*. Tieto&trendit 4-5.

Saantitapa:

https://stat.fi/artikkelit/2010/art_2010-07-09_001.html?s=0

Tilastokeskus (2023). Suomen virallinen tilasto (SVT): *Tulonjakotilasto* [verkkojulkaisu].

Saantitapa:

<https://stat.fi/julkaisu/cm3sna6iz9tjj07w6ci8nbcq6>

Tilastokeskus (ei päivämäärää). *Gini-kerroin*.

Saantitapa:

https://stat.fi/meta/kas/gini_kerroin.html

Tuovinen, J., E. (2010) Finland. *International Encyclopedia of Education* (Third edition), 569-575

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1016/B978-0-08-044894-7.01565-7>

Wacquant, L. (2007) Territorial Stigmatization in the Age of Advanced Marginality. *Thesis Eleven*, 91(1), 66–77.

Saantitapa:

<https://doi.org/10.1177/0725513607082003>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu (ei päivämäärää). *Positiivinen erityiskohtelu*.

Saantitapa:

<https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/positiivinen-erityiskohtelu>